

Tomasz Szalańda

Przepowiadanie perykopy o uzdrowieniu paralityka - Mk 2,1-12

Studia Warmińskie 46, 61-67

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEPOWIADANIE PERYKOPY O UZDROWIENIU PARALITYKA — Mk 2,1–12

Treść: — 1. Teologia i kerygmat Mk 2,1–12. — 2. Sugestie dla współczesnego kaznodziejstwa. — Zusammenfassung

Zastawianie Stołu Słowa Bożego, o którym mówi Sobór Watykański II, zobowiązuje kaznodziejów w pierwszej kolejności do odczytania właściwego przesłania czytanego fragmentu Ewangelii (1) a następnie do zaktualizowania go dla współczesnych odbiorców Słowa (2).

I. TEOLOGIA I KERYGMAT MK 2,1–12

Przedstawienie Jezusa jako Syna Bożego w kontekście wydarzeń cudownych jest dla Świętego Marka sposobem ukazania Jego Boskości. Każdy cud daje bowiem dogłębną i wyczerpującą odpowiedź na pytanie o tożsamość Jezusa wskazując, że właśnie Jezus z Nazaretu jest Mesjaszem. Poprzez te niezwykle wydarzenia Chrystus wypowiada się o sobie samym. Cuda są jedynie sposobem interpretacji Jego Boskiej misji¹.

Mając na uwadze adresatów Ewangelii Świętego Marka trzeba pamiętać, że argumentem przekonywującym o Boskości Jezusa, była Jego moc nad szatanem, który według Rzymian (adresatów) miał ponadludzką siłę. I tylko ten, kto był mocniejszy od szatana mógł znaleźć cześć i posłuch u Rzymian². Dlatego też teologia Świętego Marka skupia się na szukaniu odpowiedzi na pytanie: kim jest Jezus? Z wiersza 10 omawianej perykopy wynika, że jest Synem Bożym. Określenie to podkreśla mesjańską godność Jezusa³. Jednak Chrystus, to przede wszystkim uzdrowiciel chorych dusz⁴, gdyż uzdrowienie cielesne to jakby tylko dodatek,

¹ H. Langkammer, Wprowadzenie do ksiąg Nowego Testamentu, Wrocław 1990, s. 287.

² J. Kruszyński, Wykład Ewangelii Świętego Marka, Włocławek 1906, s. 6.

³ H. Langkammer, Chrystologia Ewangelii Marka, *RTK* 22: 1975, z. 1, s. 53–54.

⁴ J. Schmid, Das Evangelium nach Markus, Leipzig 1966, s. 53; zob. również: J. Twardy, Cuda Jezusa we współczesnym przepowiadaniu, w: Biblia w nauczaniu chrześcijańskim, red. J. Kudasiewicz, Lublin 1991, s. 313; J. Kudasiewicz, Ewangelie synoptyczne dzisiaj, Warszawa 1986, s. 117.

rzecz drugoplanowa w całym wydarzeniu. Odpuszczenie grzechów, a w konsekwencji uzdrowienie duszy jest najważniejsze. Stąd też chrystologia Świętego Marka akcentuje Jezusa jako zwycięzcę szatana, Boskiego Lekarza, zbawiciela ludzi chorych fizycznie i duchowo⁵.

Niewątpliwie taki obraz Chrystusa jest niepełny i domaga się uzupełnienia. Autor zwracając uwagę na Jego Boskie pochodzenie akcentuje aspekt soteriologiczny, w którym ukazuje Jezusa jako Pana Życia i zwycięzcę śmierci⁶. Cud dokonany na paralytyku, to także znak Boga dla ludzi, że nadeszło Królestwo Niebieskie⁷. Podkreślony został w ten sposób motyw historiozbawczy — królowanie Boga nad światem⁸. Przyjście Królestwa Bożego jest także rozpoczęciem walki z szatanem, który jest przyczyną sprawcą grzechu⁹. W potężnym czynie Chrystusa ten cud staje się manifestacją Królestwa Bożego, które zmienia oblicze świata i ludzi, *bo tam gdzie nadeszło Królestwo Boże, nie ma ślepych, chorych, trędowatych*¹⁰. W aspekcie eschatologicznym cud „wydoskonała naturę”¹¹, a Jezus pojawia się jako ten, który ma przywrócić stan pierwotnego szczęścia.

U Świętego Marka charakterystyczny jest rys pneumatologiczny i eklezjologiczny cudownych wydarzeń. Konkretnie wyraża się to w chęci ukazania prawdziwego modelu Kościoła — Ludu Bożego, którego fundamentem jest Duch Święty¹². Działalność i rozwój Kościoła ma się dokonywać poprzez uczestnictwo w życiu sakramentalnym, a szczególnie poprzez chrzest, Eucharystię i pokutę¹³. Perykopa o uzdrowieniu paralytyka ma ukazać przede wszystkim nawrócenie, jako wyzwolenie z grzechów i uleczenie duszy. W cudotwórczej działalności Jezusa dostrzega się przede wszystkim *doskonałą i nierozzerwalną konkretyzację słowa i czynu*¹⁴, a uzdrowienie sparaliżowanego wskazuje na to bardzo wyraźnie. Jezus daje do zrozumienia, że tylko głęboka wiara jest *warunkiem cudu*¹⁵. Co prawda nie ma tego wprost w omawianej perykopie, ale taki wniosek można wyciągnąć na podstawie osób niosących chorego. Z powodu tłumy zebranego przed domem musieli odkryć dach, aby sparaliżowanego przynieść przed Jezusa, który widząc ich wiarę odpuścił grzechy i uzdrowił ciało.

Święty Marek „ukochał cuda Jezusa”, i przez to daje właściwe spojrzenie na te zjawiska — jako wielkie dzieła Boga. Ten doskonały znawca trudności, jakie niesie

⁵ W. Kasper, Jezus Chrystus, tł. B. Białecki, Warszawa 1983, s. 92; Cud, w: Słownik Teologii Biblijnej, red. X. Leon Dufour, tł. i opr. K. Romaniuk, Poznań – Warszawa 1985, s. 168.

⁶ J. Kudasiewicz, Ewangelie synoptyczne, jw., s. 118; zob. również: tenże, Cuda Jezusa, w: Studio lectionem face, red. S. Łach, J. Szłaga, Lublin 1980, s. 156; E. Szymanek, Cuda Jezusa, w: Chrystus i Kościół. Wybrane teksty Nowego Testamentu, red. F. Gryglewicz, Lublin 1979, s. 65; J. Twardy, jw., s. 320.

⁷ W. Kasper, jw., s. 92; J. Kudasiewicz, Cuda Jezusa, jw., s. 155; F. Mussner, Die Wunder Jesu. Eine Hinführung, München 1967, s. 38–39; H. Langkammer, O interpretacji cudów Jezusa, *RBL* 31: 1978, z. 4, s. 197.

⁸ J. Kudasiewicz, Cuda Jezusa, jw., s. 154n.

⁹ E. Szymanek, jw., s. 60.

¹⁰ J. Twardy, jw., s. 312.

¹¹ J. Kudasiewicz, jw., s. 153.

¹² J. Twardy, jw., s. 293, 309, 312.

¹³ Tamże, s. 320.

¹⁴ H. Langkammer, Wprowadzenie do ksiąg Nowego Testamentu, jw., s. 57.

¹⁵ J. Twardy, jw., s. 320.

ze sobą wiara, na tle wydarzeń cudownych ukazuje prawdziwą godność Jezusa. Analiza Mk 2,1–12 pozwala odczytać zamysł teologiczny autora, który musi być uwzględniany w interpretacji przepowiadanej perykopy, a jest nim Boska władza Jezusa odpuszczającego grzechy.

II. SUGESTIE DLA WSPÓŁCZESNEGO KAZNODZIEJSTWA

Właściwe odczytanie kerygmatu ewangelicznego tekstu o uzdrowieniu paralityka, z uwzględnieniem zasad przepowiadania Słowa Bożego, pozwalają na sformułowanie sugestii dla współczesnego kaznodziejstwa w głoszeniu tej perykopy na ambonie.

Trzeba podkreślić, że omawiana perykopa nie jest dobrą nowiną o uzdrowieniu sparaliżowanego. Centrum przepowiadania nie stanowi: polemika z Żydami, osoby, które go przyniosły czy zdumiony tłum. Są one postaciami drugoplanowymi. Właściwy temat przepowiadania Mk 2,1–12 stanowi Jezus odpuszczający grzechy a osoby i wydarzenia towarzyszące są jedynie środkiem do podkreślenia tej prawdy. Kaznodzieja więc nie powinien akcentować sparaliżowanego, uczonych w Prawie czy świadków wydarzenia ale przede wszystkim zwrócić uwagę na Chrystusa. Wierni muszą usłyszeć o Jezusie, uzdrowicielu chorób wszelkiego rodzaju¹⁶. I nie przedstawienie surowego Sędziego z Nieba, przychodzącego wśród anielskich trąb, ale Dobrego Boga, który ma moc uzdrawiania, powinno być treścią przepowiadania. Przy tej okazji nieodzowne wydaje się wskazanie, że uzdrawiając sparaliżowanego, Jezus staje się epifanią wielkiej miłości Boga do człowieka, któremu chce pomóc przeżyć jedyne i niepowtarzalne życie w sposób godny, aby osiągnąć cel naszej wiary — zbawienie (1 P 1,16).

W perykopie o uzdrowieniu paralityka Jezus objawia się jako Mesjasz i Odkupiciel. Dlatego wyzwolenie z grzechów zawsze należy przepowiadać w aspekcie paschalnym, czyli męki, śmierci i zmartwychwstania. Nie bez powodu przecież Święty Marek na oznaczenie słowa „wstań” użył czasownika „egerio” — to znaczy: zmartwychwstań! Kontekst paschalny stanowił pierwotne źródło apostoelskiego przepowiadania (1 Kor 15,14–17; Dz 2,32)¹⁷.

Jezus, który uzdrawiał prawie dwa tysiące lat temu, który umarł i zmartwychwstał, w przepowiadaniu słowie musi być Jezusem żywym, obecnym we wspólnotę, który nieustannie działa¹⁸. Nie można jednak przy tym pomijać, że Jezus czynił cuda mocą Ducha Świętego. Dlatego w centrum kościelnego przepowiadania powinien stać Jezus działający Jego mocą. Osobowość Jezusa jest wiernym odbiciem starotestamentalnych prorocत्व o Mesjaszu, napelnionych Duchem Pańskim, który jest dobry, stanowiący w obronie ubogich i pokrzywdzonych, schylający się nad ludzką niedolą¹⁹.

¹⁶ J. Schmid, jw., s. 53.

¹⁷ J. Twardy, jw., s. 332, 342; E. Sobieraj, Jeszcze o homilii, AK 420: 1979, s. 65.

¹⁸ K.H. Scheikle, Teologia Nowego Testamentu, Tom II: Bóg był w Chrystusie, tł. M.L. Dylewski, Kraków 1985, s. 82; J. Kudasiewicz, Biblia – historia – nauka. Rozważania i dyskusje biblijne, Kraków 1987, s. 364.

¹⁹ S. Płaza, O bardziej pneumatologiczny wymiar przepowiadania, AK 457: 1985, s. 411.

Aktualizacja nie jest możliwa bez znajomości problemów współczesnych słuchaczy. Wyraźnie podkreślił to Sobór Watykański II: *Kościół ma obowiązek badać znaki czasu i wyjaśniać je w świetle ewangelii, tak, aby mógł w sposób dostosowany do mentalności każdego pokolenia odpowiadać ludziom na ich odwieczne pytania, dotyczące sensu życia obecnego i przyszłego oraz ich wzajemnego stosunku do siebie* (KDK nr 4). Przypomniat o tym również Paweł VI w Adhortacji Apostolskiej *O Ewangelizacji w świecie współczesnym (Evangelii nuntiandi)*: *Warunki współczesne zmuszają nas wszystkich do zrewidowania metod i poszukiwania z całych sił takich dróg i sposobów, za pomocą których, można by ludziom naszego wieku głosić orędzie chrześcijańskie, w którym jedynie będą mogli znaleźć odpowiedź na swe pytania*²⁰.

Kaznodzieja musi pamiętać, że współczesny człowiek z jednej strony odnosi się sceptycznie do cudów²¹, ale także bardziej niż kiedykolwiek pyta o sens cierpienia²². Głoszenie Jezusa, Boskiego Lekarza, w kaznodziejstwie stanie się wyjściem na przeciw jego lękom. Przepowiadanie perykopy o uzdrowieniu paralityka nie może stawiać kaznodziei w roli surowego sędziego, ale przede wszystkim ma go uczynić zwiastunem orędzia o nieprzemijającej dobroci Boga i Jego uzdrowicielskiej mocy. Trzeba wiernym stworzyć szansę lepszego, nowego życia, w którym będą szczęśliwi, gdyż będą mogli doświadczyć, że są kochani, i że mogą kochać, gdzie będą mogli odczuć, że są potrzebni drugiemu człowiekowi. Radosna nowina — Ewangelia, uzdalnia kaznodziejów do budzenia nadziei, szczególnie w czasie bolesnych rozczarowań zmierzających często do autodestrukcji²³.

Kaznodziejstwo powinno czerpać swoje inspiracje również z literatury i to szczególnie z polskiej — narodowej, a przez to nam najbliższej²⁴. Wrażliwość współczesnego słuchacza niewątpliwie domaga się od kaznodziei szukania wzorów egzystencjalnych w literaturze, nierzadko tożsamy z życiem wiernych.

Głoszenie Dobrej Nowiny ma doprowadzić słuchacza do przemiany dotychczasowego życia. W świetle omawianej perykopy będzie to się dokonywać poprzez nawoływanie do nawrócenia, uwierzenia w Boską moc Chrystusa, oraz pomoc w zrozumieniu, że tylko Bóg odpuszcza grzechy.

Nieodzowne wydaje się również w przepowiadaniu Mk 2,1–12 wskazanie, że ten cud jest wezwaniem i zaproszeniem do wyznania wiary²⁵. Przecież Jezus uzdrowił paralityka, aby uwierzono, że On jest lekarzem dusz.

Istnieje również potrzeba wskazania, że Jezus dopiero, gdy zobaczył wiarę tych, którzy przynieśli chorego, dokonał uzdrowienia. W świetle tego faktu cud okazuje

²⁰ EN 3.

²¹ J. Twardy, jw., s. 336–337.

²² H. Simon, Przepowiadanie biblijne, w: Biblia w nauczaniu chrześcijańskim, jw., s. 76; J. Twardy, jw., s. 345–351.

²³ A. Nossol, Teologia w życiu i przepowiadaniu kapłańskim, AK 444: 1983, s. 222.

²⁴ M. Paciuszkiewicz, Ku Teologii Słowa literackiego, RTK 24: 1977, z. 6, s. 25; W. Wilk, Z pogranicza literatury i przepowiadania. Szkice i teksty, Sandomierz 1993, s. 60; J. Szymik, Funkcja profetyczno-kerygmaticzna literatury, Znaki Czasu 28: 1992, s. 51–63.

²⁵ M. Czajkowski, Sens cudów Jezusa, Więź 174: 1972, s. 24; zob. również: S. Wypych, Znaczenie znaków Jezusa w głoszeniu Ewangelii, Znak 269: 1976, z. 11, s. 1514; J. Kudasiewicz, Teologia Nowego Testamentu, T. 1, Teologia ewangelii synoptycznych, red. F. Gryglewicz, Lublin 1986, s. 41–42.

się *darem za wiarę*²⁶. Należy więc podkreślać, że nie można dostąpić uzdrowienia bez wiary w Jezusa i Jego zbawczą moc.

W przepowiadaniu Markowej perykopy o uzdrowieniu paralityka zawsze powinien być obecny aspekt mistagogiczny. To, co ma być ukazane w homilii, ma dotyczyć grzesznej tragedii współczesnego świata, i wyzwalającej mocy Chrystusa. Dlatego nawiązując do sakramentu pokuty nie należy ludzi straszyć piekłem lub karą za grzechy. Wręcz przeciwnie, *ukazanie grzechu w kategorii wielkiej tragedii człowieka sprawia, że staje się on niejako kairosem* otwierającym nas na działanie sprawcze Boga²⁷. Nie można również zapominać o Eucharystii, w której Jezus jako Chleb Życia potrafi zaspokoić największy głód prawdy i miłości. Ponadto Eucharystia uzdrowia gniew, gorycz, niezgodę, gdyż w Niej *zawiera się całe duchowe dobro Kościoła — Chrystus*²⁸.

Współczesny kaznodzieja przepowiadając perykopę o uzdrowieniu paralityka musi głosić, że jest to *sakrament miłosierdzia, znak jedności, węzeł miłości, uczta paschalna, w której dusza napełnia się łaską i otrzymuje zadatek przyszłej chwaly*²⁹. W Eucharystii dokonuje się uzdrowienie duszy, zgładzenie grzechów świata, wybawienie od zła wszelkiego i obdarzenie pokojem, *abyśmy zawsze wolni od grzechów i bezpieczni od wszelkiego nieszczęścia, pełni nadziei oczekiwali przyjscia naszego Zbawiciela Jezusa Chrystusa*³⁰. Homilia o Jezusie przywracającym zdrowie paralitykowi jest okazją do podkreślenia tej mocy uzdrowicielskiej Eucharystii.

Warto zwrócić uwagę na Sakrament Chorych, w którym poprzez namaszczenie objawia się uzdrowicielska moc Jezusa Chrystusa. Teologia tego sakramentu wskazuje, że w nim dokonuje się *spotkanie z Chrystusem Zmartwychwstałym*³¹. Namaszczenie jest gestem Chrystusa, który powoduje uzdrowienie cielesne i duchowe³². Na uzdrawiającą moc sakramentów wskazuje także J. McManus: *Jezus nieustannie mówi, działa i uzdrowia swoje Ciało — Kościół poprzez sakramenty. Są one rękami Kościoła, rękami Ciała Chrystusowego, rękami wyciągniętymi po to, aby nas dotknąć i uzdrowić [...] Jezus nie przestał uzdrowiać z chwilą swojej śmierci. Zmartwychwstał i nadal pełni dzieło przywracania zdrowia ciała i duszy, postępując się uzdrawiającymi rękami swojego Ciała — Kościoła*³³. Niestety takie rozumienie uzdrawiającej mocy Kościoła występuje przeważnie we wspólnotach charyzmatycznych. Spotkania te prowadzone są w kręgach zamkniętych, co nie pozwala na powszechne ukazywanie naocznych cudów Jezusa: uzdrowienia ducha, a często i ciała. A przecież nie ma już wątpliwości, że dzięki modlitwom wstawienniczym członków tych wspólnot dokonywane są uzdrowienia. Świadczy

²⁶ K.H. Schelkle, jw., s. 81.

²⁷ H. Simon, Biblijna dydaktyka przepowiadania, *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 9: 1981, s. 151.

²⁸ DFK 5.

²⁹ KL 47.

³⁰ Embolizm. Liturgia Eucharystyczna, w: Mszał Rzymski dla diecezji polskich, Warszawa 1984, s. 370*.

³¹ B. Nadolski, Liturgika, T. 3: Sakramenty, sakramentalia, błogosławieństwa, Poznań 1992, s. 152.

³² Tamże, s. 152.

³³ J. McManus, Uzdrawiająca moc sakramentów, Warszawa 1993, s. 12.

więc to o tym, że Jezus żyje i nadal działa w swoim Kościele. Do tego świadectwem aktualizującym tę perykopę będzie przytaczanie tych wydarzeń na poparcie cudotwórczej działalności Jezusa. Idealną sprawą byłoby, aby sam przepowiadający doświadczył takiej uzdrawiającej mocy. Jego świadectwo na pewno stałoby się bardziej przekonującym. Taki sposób wydaje się najbardziej skuteczny, co słusznie zauważa papież Paweł VI: *W Kościele za pierwszy środek ewangelizowania należy uważać świadectwo życia prawdziwie i ściśle chrześcijańskiego [...] Człowiek naszych czasów bardziej potrzebuje świadków niż nauczycieli, a jeżeli słucha nauczycieli to tylko dlatego, że są świadkami*³⁴.

Warto zwrócić uwagę, że perykopa o uzdrowieniu paralityka została zawarta w obrzędach pokutnych³⁵. Ponadto już we wprowadzeniu teologiczno-pastoralnym podaje się, że *Jezus uzdrawiał również chorych, aby dać dowód, że ma moc odpuszczania grzechów*³⁶. Ponadto jedno z wezwań pokutnych podkreśla Jego Boską Moc: *Jezu, który na ziemi masz władzę odpuszczania grzechów, zmiłuj się nad nami*³⁷. Sama perykopa występuje w redakcji Świętego Mateusza (9,1–8).

W obrzędach chorych także przytoczono to wydarzenie. Na szczególną uwagę zasługują wezwania wypowiedziane przez kapłana po udzieleniu rozgrzeszenia: *Pan uzdrowił ciebie od grzechu, niech ci da udział w swoim Królestwie*, albo: *Idź w pokoji i głos światu cudowne dzieło Boga, który Cię zbawił*³⁸.

Mszal Rzymski nie przytacza omawianej perykopy, a tylko w antyfonach na wejście i na Komunię zwraca uwagę na miłosierdzie i na pomoc Boga, który obdarza dobrem i ponownie działa (Psalm 13,6; Psalm 9,2–3)³⁹.

Występowanie tej perykopy w cyklu mszalnym, w obrzędach chorych i obrzędach pokuty daje współczesnemu kaznodziei szerokie możliwości aktualizacji. Może być przecież wykorzystana podczas nabożeństw pokutnych czy organizowanych w parafiach Dni Chorych. Głoszenia uzdrowicielskiej mocy Jezusa, objawionej podczas spotkania z paralitykiem, nie można pominąć w szpitalach. Wielkim zaniedbaniem jest brak kazań wskazujących na chrześcijański sens cierpienia, i na wielkie bogactwo Kościoła — jakim są ludzie chorzy. Istnienie ośrodków terapeutycznych dla ludzi uzależnionych (alkoholików, narkomanów), czy ludzi chorych na AIDS jest także wyzwaniem dla współczesnego kaznodziejstwa. Istnieje wielka potrzeba uzdrowienia środowisk zniszczonych przez nienawiść, niesprawiedliwość, demoralizację, niewiarę w wartości wyższe. Nie można także zapominać o rozbitych rodzinach czy ludziach żyjących w związkach niesakramentalnych.

Przepowiadanie Jezusa, który żyje i działa z mocą musi się stać odpowiedzią na rozpaczliwy krzyk człowieka o nadzieję. Jeżeli kaznodzieje będą o tym pamiętać, to uda się przekonać wiernych o rzeczywistej obecności i działaniu Chrystusa.

³⁴ EN 41.

³⁵ *Obrzędy Pokuty dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 1981, s. 154.

³⁶ Tamże, s. 12.

³⁷ Tamże, s. 179.

³⁸ *Obrzędy Chorych. Obrzędy i duszpasterstwo*, Katowice 1978, s. 235.

³⁹ Por. 7 Niedziela Zwykła. Antyfona na wyjście i komunie, w: *Mszal Rzymski*, s. 55*.

**VORAUSSAGEN DER PERIKOPE ZUR HEILUNG
DES GELÄHMTE — Mk 2,1–12****ZUSAMMENFASSUNG**

Der Artikel bildet die Exegese des Mk 2,1–12 mit Anregungen für gegenwärtige Prediger. Der Evangelist stellt Jesus als Sohn Gottes dar, indem er mit der Macht, Wunder zu tun, argumentiert. In der Voraussage ist zu berücksichtigen, dass der Sinn der Perikope nicht in der Heilung des Gelähmten liegt, sondern in der Offenbarung der Wahrheit über Jesus als Messias und Erlöser. Jesus' Wunder zeigen die Göttliche Liebe, deren Inhalt die Eucharistie enthält. Jesus befreit vor allem von den Sünden und gibt neues Leben. Solcher Sinn ist auch dem Sakrament der Salbung Kranker zuzuschreiben. Das Vorhersagen Jesus, dem zahlreiche Wunder Gesellschaft leisteten, deckt den menschlichen Bedarf der Hoffnung. Solch eine Perspektive sollten die gegenwärtigen Prediger einhalten.